

ipari hulladékok, mint a belga Tourcoingban, a színhelye rendes árveréseknek. Van textilipari szakiskolája és nyilvános kondicionáló állomása.

A/B betűvel oly fésűs gyapjút, illetve fésült gyapjút jeleznek, a melyek finomsága részben még a II Primának, részben a jobb Secunda minőségnek felel meg.

Aba. Durva leve, vagy kecskeszorból készült kelme, mely keleten a szegényebb néposztály ruházódására szolgál. A magyar közmondás azt tartja ugyan, hogy »Aba nem posztó«, de nálunk is a legszegényebb néptől viselt durva festetlen vagy festett kelmét abaposztónak mondják.

Abárló. A gyapjufestésnél használt forrázó üst neve. Az akadémia nagy szótára azt mondja: »Törzse rokon alapértelménél fogva rokon a habar, kavar, zavar igékkel.« De valószínűbb, hogy rokon a tót »obarity« igével, a mely azt jelenti: leforrázni.

Adogató. Aszövézetben (l. o.) használt műszó. **Abortus** a. m. elvetelés.

Abszolút juhlegelő-nek mondják a rövid füves, száraz, sülevényes voltánál fogva csak is a juhoknak ételmet adó legelőt.

Airam. Kirgiz tejtermék, mely oly módon készül, hogy a lefejt tejet nagy üstökben 2—3 óráig felforraltva, lassu lehűtés után borju gyomorból készített ojtó, vagy régiebb savanyu airammal megalvasztják. Rend-

földbirtokososztály át van hatva a juhtenyésztés fellendítésének szükségességéről. Különösen most, midőn a husconjunkturák okozta drágulások napirenden vannak. A husárok igen felszöktek s ha valóban bizonyul az önálló vámrendelkezés, akkor az ipari fellendüléssel a gyapju sem lesz már oly haszontalan termék, mint volt annakelőtte, midőn az amerikai, de főleg ausztráliai depresszió alatt nyögött.

A mostani a gazdákra oly kellemetlen eseléd- és munkás-ügynek is hatása van reá, mert az intenzív gazdálkodás ismét a szemtermelésnek engedendi át a teret s ha beálland ezensajnálatos eset, akkor a juhtenyésztés szükségessége még inkább iminens érdeké válik.

Emlitém a cselédügy kellemetlenségeit. Uj cseléd törvény létesítése előtt állunk. Bocsanat, nem a létesítése előtt állunk, csak a nyilvánosság előtt rejtetik el gondosan a kész törvényjavaslat. A mi imitt-amott belőle kiszivárgott, az nem nyugtathatja meg a középbirtokos osztályt. Nagy uradalmak könnyen hozhatnak áldozatokat s azokat a törvény alig sujthatja érzékenyen, mert elvégre a nagyobb uradalmat 20—30 ezer forint jövedelmi apadás nem igen bántja. De már 2—3 ezer forintnyi jövedelmi keveslet a középbirtokos osztályt igen érzékenyen sujtja, sőt mitőbb háztartásának egyensúlyát évekre kihatólag meghibbant-hatja.

Eppen ezen tényező az új cselédügy nyomasztó hatása és felszínrekerelkedése képezi mai cikkünk kiindulási pontját, mert hiszen a juhászat fellendülésével ez nagyon is összefügg.

A minapában egy földbirtokos ismerősöm azon kitételel használta, hogy: »már nem döglik el a disznóm, mert jó es tapasztalt kombosom [van!]« Hogy a jó es praktikus cseléd mit ér, azt a gazda legjobban tudja értékelni, noha a cseléd törvény a jót és a rosszat egy kaptafára huzza.

A juhászat fellendítése és eredményessége szigorúan összefügg a jó pásztor, jó számadó képességével és bizony igen idvös volna ma, midőn jó juhászeselédjeink alig vannak, ha azok kiképzésére gond fordíthatnánk. Elérkezett már a praktikus juhászképző tanfolyamok létesítésének az ideje is.

E. Boulet, midőn arról disputáltak, hogy Franciaországban a juhászat fellendítésék, azzal felelt híveinek, hogy mindaddig, míg a juhászszemélyzet hivatásának kiképzése és kellő számu juhászebei az országnak nincsenek, mindaddig erről szó sem lehet. Így is lón! Boulet Emmanuel hozzálatott a juhászképző iskolák szervezéséhez, de előbb a chien de la Beauce és chien de la Brie¹⁾ feltenyésztéséhez, vagyis azoknak tisztavérű tenyésztéséhez. S hogy a francia kormány e törekvésében Boulet-t mindenképen: finanszíraliter és moraliter támogatta, azt felesleges ki-

juhász (kuvász) ideáltypusa. (Minden sokszorosítási jog a szerző által fenntartva.)

szerint juhtejből, néha juh- és kecsketej keverékéből készül. Sőt tehéntej is járulhat hozzá. A szegényebb kirgizek nyaratszaka hihetetlen mennyiségű airamot fogyasztanak. (Lásd orda.)

Akol. Régebben acal, okol, okoly (A Dörentei kódexben 1508) olvasható kifejezés: Juhoknak okolába való). Körülárkolt, sövényvel, fallal korított fedetlen, vagy felszeresen fedett hely, melybe a juhokat éj idején, vagy az idő viszontagságai ellen beterelek. (Lásd hodály.)

Alaplánzfonal. A bársonyszövésnél használt alsó lánca.

Alcolca. A juhtenyésztés történetében említett spanyolországi Cabanna-ból (lásd ott) 1765-ben hoztak 12 darab anyajuhot Szászországba. (Folytatjuk.)

Pásztoraink megmentése érdekében.

Az anyyira depekorációznak indult juhtenyésztéssel kezdem a tárgyat. Hazánk legkiválóbb juh- és gyapju ismerője, dr. Rodiczky Jenő ur és vezetése mellett a gondolkodóbb

¹⁾ Chien de berger de la Brie. (gris noir ardoisé ou noir parsemé de quelques poils blancs et gris fauve, gris fer et fauves.)

Chien de berger de la Beauce. (noir avec ou sans feu ou fauves à la tête et aux pattes, bas rouges et fauves gris avec taches noires.) Szerző.

mondanunk, hiszen a nemzeti közkinccsel a tönkremenéstől, állattenyésztésileg kifejezve magunkat, annak elfajulásától, az enyészettől mentette meg és juhászatuknak hasznos négy-lábu munkásokat neveltetett.

Hasonlólag járt el Németország az ő Stock-és Kurzhaariger Schäferhundjai-val²⁾ s ott Rittmeister von Stephanitz-nek Grafrathban, a Deutscher Schäferhunde-Club elnökének adott e téren a kormány plein pouvoirt.

De nemcsak a tenyésztés megválasztására oly fontos kiállítási osztályozást használtak ki a francziák és németek, hanem juhászversenyek rendezése által is elősegítették a használati képességek classifikálását. Az elmondottakat összefoglalva, nemcsak a külső, hanem az intellektualitás is tekintetbe jött a tenyésztési momentumok felhasználása érdekében. Így lehet csak classikus tenyésztést üzni!

Anglia e téren is a nemzeti fajták fenntartására és fejlesztésére fektette a főszólyt, igaz, hogy eleinte az intellektualitáskizárással, mert csak a külsőt vették ott tekintetbe. Mégis mily hatalmas az a nemzeti érület, midőn arról van szó, hogy egy ország eredeti állatfajtaí fenntartsa, fejlessze, nemesítse és kitenyessze s így azokat értékekben növelje.

És mily hatalmas ipart fejlesztett Anglia (lásd a takarmányozási, a gyógyszer-, kennekberendezési-, vas- és fa- és bőr-ipart stb.) a kutyaszat terén és speciálisan az angol juhászebei révén. A scottish Collie, az old english Sheepdog (Bob-tail) és más fajtái bizony remek példányokban jelennek meg kiállításokon s a 20.000 koronás példányok és 250—500 koronáig terjedő fedezetes díjak mellett, nevezetesen a Collicknál áll ez, nem tartoznak már a ritkaságok közé.

A szomszéd Ausztria bár utánozza a németeket, különösen a vadásztenyésztés terén, nem igen tud a juhász fajtáknál valami nagyobb eredményt felmutatni. A tenyésztés irántuk nem is igen lelkesül s ha mégis elvétve találkoznak juhász fajtákkal, az ugyszólván az egyedüli Collie. De még kevesebbet látnak a deutsche Schäferhundokból és igen, de igen rossz magyar juhászebekeket láthatunk náluk és azok is, sajnos, magyar kiállítók által boesátnak az ő szépségversenyükre. Németországban, hogy áttérjünk a mi fajtáinkra, egy ugynevezett Komondor-Club is alakult. Ottani kiállítási bírúik e fajták ismerete körül valóságos analfabeták, mert mindenféle fehér bundást mint komondort bírúak el. És sajnos, magyar bírúink is nagy részt ezen analfabetizmusban szenvednek, sőt mi több, a tenyésztóink legnagyobb része még a kynológiával, annak alapfogalmaival sines tisztában, nem hogy a speciális juhász vagy pásztor-ebészet felől tiszta képet alkottak volna maguknak. Legszébb példái ezen állításunknak, hogy a nagy fehér pásztor-eb és komondorkeresztelés példányai

a Championátust Ausztriában, de nálunk is elayerték s mi több, herélt eb képezte a bírúlat tárgyát és mint ilyen díjaztatottis. Ilyen galibáknak pedig előfordulniok nem szabad!

Voltaképen csak az 1900-dik nemzetközi ebkiállításán Budapesten láttunk jeles juhász v. pásztor-ebeket (és egyet Szegeden 1899-ben), a többi kiállításokon látottak mind alparik valának. Nem az abszolút, hanem a relatív értékük szerint juthattak ezek a magas kitüntetésekhez, a mi elég baj, mert tulajdonosaik azt hitték, hogy ók bizony elsőrendű anyag felett rendelkeznek s ezzel a tovatenyésztésre a hamisan díjazottak alkalmasakká lettek. Pedig dehogyan alkalmasak!

Jó komondorok közül voltaképen csak néhai Kovásznay Zsigmond mutatott egy példányt Szegeden 1899-ben be és fia, Kovásznay Géza Budapesten 1900-ban és 1904-ben. Több jól nem láttunk.

Jeles, nagy fehér pásztor-példányokat pedig erdélyi juhászok mutattak be 1900-ban. A többiek mind keresztezési vagy rossz atavisztikus példányok voltak.

Nagy gondtal, egy hosszabb vita után, melyel 1904-ben e lapok hasábjain többen, mely inkább a homouson és homouson az elnevezés körül forgott, valjon juhász v. pásztor-ebeknek nevezzük-e el őket, folytattunk, összeállítottuk az országban látottak alapján

15-ik ábra. A magyar komondor ideáltypusa. (Minden sokszorosítási jog a szerző által fenntartva.)

az évek hosszú során át összegyűjtött anyagot és az ezekből származó gondos kutatások révén a magyar fajták fajtajellegeit. Hogy miért alapítottuk meg azokat, igen közösfekvo dolog. Legyenek már meg az ideáltypusok és legyenek azok a tenyésztőknek és a helyes irányzatok direktívái a tenyésztés czéljából.

Ezen ideáltypusok még nem véglegesek és döntök, mert a tenyésztés előhaladásával az ideáltypusok megváltoznak, sőt helyes tenyészalkalmazásokkal meg is kell változniok.

Hiszén Németország első lo és kutyafestője Sperling a 15—20 évvel ezelőtt felállított típusai ugyancsak alaposan megváltoztak. Ha az akkoriban festett vörös taesko ideáltypusa egyik elő példányát most el kellene bírúlnunk, bizony az alaposan megbuknék. És kell is. Majd ha elérjük a mostan általunk felállított ideáltypusokat, melyeket itt közre-

adunk, lesznek majd idővel még kisebb-nagyobb változások rajtuk eszközlendők.

Visszatérve e cikkünk kiindulási pontjához és ha Boulet munkásságát szem előtt tartjuk, mik volnának a mi teendőink?

Igen rövidek leszünk. Hogy az álladalomnak okvetlenül segítenie kell a társadalmat, az kétségtelen. Nálunk másképen tenyész-ágazatok létesítéséről szó sem lehet. Ezzel csak hazafias kötelességet végez a földmivvelésügyi kormány. Végzi ezt két irányban. Megmenti magyar juhászebeinket a végpusztulástól és pásztorainknak ad megbízható nyáj, gulya, konda stb. őrzőket, de egyébként megbízható házörzőket is.

A tervezetünk ez:

1. Vásároltassa az állam össze gondos és hozzáértő szakértő által a szükséges tenyészanyagot; helyes tenyészkiválasztás útján regenerálja a 4 fajtát. (A pulit vagy pumit két fajtának vesszük: u. m. a lógó- és álló fülűt).

2. Állami birtokain ossza szét a tenyésztésre most már alkalmasakat, az odaváló pásztor-ebek között, hogy az ebek rendes munkát végez-hessenek. Eltartásukról gondoskodjon a méneshirtok.

3. A földbirtokos osztályainál található és tenyésztésre alkalmas egyedeket a kormány az illető szakértőjével irattassa össze, vezetes-sen törzskönyvi lapokat rolok és csekély fedzetes díjak mellett boesássa a birtokain elhelyezett kan-egyede-keket párosítás czéljából a magántulajdonban le-vo szukák rendelkezé- sére s viceversa szuka-egyedeit párosítsassa a magánosoknál levo és alkalmasoknak ta- láltatott kanokkal:

4. Évenként több-ször és több helyen legtöbbszörre a gazda-sági kiállítások keretében rendeztesen di-jazásokat s szakértő-jével díjaztassa és osz-tályoztassa a magyar ebeket. Osszson ki pénz-, tisztelet- és buz-dítási díjakat s évről-évre jelölje ki a tenyésztesre legjobbgye-deket.

5. A francia minta szerint, de az ország viszonyainak megfelelő használati és terelő versenyeket rendeztesen.

6. Tiltssa meg a kankutyák kibérését, mely nagyban és mindenütt divik.

7. Alkalmaztassa a be- és főleg a kiviteli határzárt a magyar fajtákra.

Egyelőre ennyit! Nem százezrekre menő kiadás ez!

Vészkiáltások már ezen proppozitioink!

Am lássuk, valjon a földmivvelésügyi minisz-terium át van-e hatva ezen irányban a kellő hazafiságtól és miként hajlandó a magyar pásztor-ebek megmentése érdekében az országnak szolgálatot tenni.

A „quinto non muoveres” elvével az országos tenyésztesési érdekek egy hajszálnyi előhaladást sem tehetnek.

Buzzi Géza Felix.

²⁾ Nagyobb szólyt fektetett azonban az alkalmasabb Stockhaarigokra. Szerző.